งานจัดการความรู้
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล

ต่อยอดประสบการณ์ สู่การพัฒนากระบวนการทำงาน กับ CoP วิจัยทางการพยาบาล

ความเป็นมา

ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice) หรือที่เราเรียกกันสั้น ๆ ว่า CoP เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญในการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันของคนที่ประสบปัญหา หรือมีความปรารถนาในเรื่องเดียวกัน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์ผ่านเวทีจริงหรือระบบออนไลน์ เพื่อตกผลึกและสร้างความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาแนวปฏิบัติ หรือวิธีการแก้ปัญหานั้น ๆ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานประจำที่ตอบสนองความต้องการ ความคาดหวังของผู้รับบริการ และการบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานและองค์กรอย่างมีคุณค่า

CoP วิจัยทางการพยาบาล เป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่มีการจัดกิจกรรม CoP อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548 เพื่อให้บุคลากรฝ่ายการพยาบาลที่มีการสร้าง หรือสนใจงานวิจัย ร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในการพัฒนางานวิจัยและนำลงสู่การปฏิบัติร่วมกัน

ที่มาของกลุ่ม

คุณเอื้องพร พิทักษ์สังข์ หัวหน้างานวิจัยและสารสนเทศการพยาบาล หนึ่งในทีมแกนหลัก และเป็นผู้เชี่ยวชาญของกลุ่ม CoP วิจัยทางการพยาบาล เล่าถึงจุดเริ่มต้นในการจัดตั้งกลุ่ม CoP เริ่มจากกรรมการวิจัยและตัวแทนจากทุกงานการพยาบาลมาประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันคือ การผลิตงานวิจัยที่ช่วยปิด Gap และพัฒนางานประจำให้มีมาตรฐานเพิ่มขึ้น ซึ่งทางทีมนำ Siriraj KM Strategy มาประยุกต์ใช้ โดยร่วมกันทบทวนปัญหารวมถึงประเด็นที่คิดว่าเป็นโอกาสพัฒนา เพื่อนำมาเรียนรู้ร่วมกัน (Learn) ปัญหาส่วนหนึ่งที่พบคือ มีบางงานการพยาบาลที่ไม่สามารถผลิตงานวิจัยออกมาได้ หรือไม่ทราบว่าปัญหาที่พบในการทำงานนั้น สามารถต่อยอดสู่งานวิจัยได้ จึงหากระบวนการ (Link) ที่ให้ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญจากงานการพยาบาลที่สามารถผลิตงานวิจัยได้ มีเวทีมาแบ่งปันความรู้ประสบการณ์ (Share) ซึ่งเครื่องมือที่นำมาใช้คือ CoP โดยนำความรู้ประสบการณ์แต่ละคน (Tacit Knowledge) มาแบ่งปัน แก้ปัญหา และเกิดกระบวนการเรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ ในการสร้างและต่อยอดงานวิจัยร่วมกัน (Explicit Knowledge)

ต่อยอดประสบการณ์ สู่การพัฒนากระบวนการทำงาน กับ CoP วิจัยทางการพยาบาล

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

หลังจากที่ขึ้นทะเบียนการจัดตั้งกลุ่ม CoP แล้ว ทางทีมแกนหลัก (Core Team) ได้ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่ม มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ สร้างความเข้าใจในทิศทางการดำเนินการของกลุ่มกับสมาชิก กำหนดประเด็น และผู้รับผิดชอบในการแบ่งปันประสบการณ์แต่ละครั้ง

โดยผู้เล่า จะนำประสบการณ์จริง ที่เป็นองค์ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) แบ่งปันให้ผู้ฟังที่ประสบปัญหาดังกล่าวได้เข้าใจ และนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของตนเองได้ เมื่อทุกคนรู้และเข้าใจบทบาทตนเอง ซึ่งผู้แบ่งปันประสบการณ์ต้องเตรียมข้อมูลหรือตัวอย่างประกอบ ส่วนของสมาชิกต้องทบทวนปัญหาตนเอง นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเวที CoP สกัดสิ่งที่ได้เรียนรู้ บันทึกในรูปแบบบทความ แผ่นพับ และนำประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่มไปปรับใช้ในการทำวิจัย หรือการทำงาน เผยแพร่ผ่าน Siriraj KM website จากการจัดกิจกรรมกลุ่ม CoP วิจัยนั้น ส่งผลให้มีการกระตุ้นให้เกิดงานวิจัยจำนวนเฉลี่ย 3 เรื่องต่อปี รวมถึงงานวิจัยสำเร็จได้ตามเป้าหมาย และผลลัพธ์ทางวิจัยสามารถนำไปใช้ปรับกระบวนการบริการ ลดปัญหาหน้างาน อย่างเป็นรูปธรรม

งานจัดการความรู้
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล

ต่อยอดประสบการณ์ สู่การพัฒนากระบวนการทำงาน กับ CoP วิจัยทางการพยาบาล

Tip เล็ก ๆ สู่ความสำเร็จ

- ทีมแกนหลักและสมาชิกมีแนวคิด (Concept) ในการดำเนินการกลุ่มร่วมกัน
- มีแผนการจัดกิจกรรมตลอดทั้งปี (ประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัน เวลา รูปแบบ Onsite หรือ online) เพื่อให้สมาชิกสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ต่อเนื่อง
- สร้างบรรยากาศการทำกลุ่มที่ผ่อนคลายให้สมาชิกรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว
- การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เน้นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเปิดใจ สิ่งที่แบ่งปันไม่มีถูกหรือผิด
- ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ปรับรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ระบบ Zoom ทำให้กิจกรรมกลุ่มสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง
- มีการสกัดความรู้ ประสบการณ์ เทคนิคต่าง ๆ ในการสร้างงานวิจัย หรือการวิเคราะห์งานที่ ทำอยู่ไปต่อยอดเป็นแนวปฏิบัติ คู่มือ เพื่อพัฒนากระบวนการบริการ

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงหลังทำกิจกรรม CoP

- มีการรวมพลังของทีม เกิด Synergy ถ้าทำเพียงคนเดียวจะเกิดผลลัพธ์เล็ก ๆ แต่เมื่อมีการรวมทีม ช่วยกันระดมความคิด ประสบการณ์ที่หลากหลายคนละเล็กคนละน้อยของสมาชิกทุกคนจะเป็นพลังที่ใหญ่ขึ้น ส่งผลให้เกิดการต่อยอดเพิ่มจำนวนผลงานวิจัย เฉลี่ย งานวิจัยใหม่เฉลี่ย 3 เรื่อง/ปี งานวิจัยที่สำเร็จเฉลี่ย 4 เรื่อง/ปี งานวิจัยตีพิมพ์ในและต่างประเทศเฉลี่ย 2 เรื่อง/ปี และงานวิจัยที่รับรางวัลทั้งในประเทศและต่างประเทศ เฉลี่ย 2 เรื่อง/ปี
- หลายคนในกลุ่ม CoP เกิดคำว่า "เอ๊ะ" ขึ้น ถ้าสิ่งที่ดำเนินการอยู่ไม่สามารถสร้างเป็นงานวิจัยได้ แต่ยังสามารถจัดทำเป็นงานสังเคราะห์หรือคู่มือ ที่นำไปพัฒนากระบวนการบริการให้ดีขึ้นได้เช่นกัน ทำให้การดำเนินการไม่สูญเปล่า
- การทำ CoP งานวิจัย ช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลรักษาดีขึ้น เช่น งานวิจัยเรื่อง CPOT เป็นการประเมินความปวดของผู้ป่วยภาวะวิกฤต พยาบาลมีการสังเกต และให้ยาตามอาการของผู้ป่วย ทำให้ลดภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งจากเดิมไม่ได้สกัดความรู้ในมุมมองผู้ป่วยออกมาเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติ โดยปัจจุบันสกัดความรู้เป็นแนวปฏิบัติและข้อควรระวัง เช่น การใช้ภาษาที่สั้น กระชับ เข้าใจง่าย สามารถปฏิบัติได้จริง
- สมาชิกในกลุ่มเกิดความภาคภูมิใจ และความสุขในการทำงาน การเป็นต้นแบบทางความรู้ การสร้างคู่มือ แนวปฏิบัติ ผลงานวิจัยที่ผลิตขึ้นมา รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาดูงานจากสถาบันต่างๆ

ติดตามสาระความรู้เพิ่มเติมได้ที่

www2.si.mahidol.ac.th/km